

ОЦІНКА ТЕХНІЧНОГО СТАНУ СИЛОВОГО ТРАНСФОРМАТОРА НА ОСНОВІ ВИМІРЮВАННЯ ЧАСТКОВИХ РОЗРЯДІВ

Бардик Є.І., к.т.н., доцент, Оксюта В.В., студ.

КПІ ім. Ігоря Сікорського, кафедра відновлюваних джерел енергії

Вступ. Останні десятиліття характеризуються низьким рівнем інвестицій в технічне переустаткування електричних станцій і електричних мереж. На багатьох енергетичних підприємствах строк служби електрообладнання перевищує 30 років і більш ніж 80% випрацювало свій фізичний ресурс. Існуюча економічна ситуація не дозволяє виконати повномасштабне оновлення електрообладнання в найближчому десятиріччі. Тому на перший план висувуються задачі продовження строку служби електрообладнання. Технічне прогнозування, визначення строку служби електрообладнання і оптимальне планування його ремонтного обслуговування і діагностичних обстежень є одними з найважливіших задач обслуговування за фактичним станом. Силові трансформатори (СТ) є одними з найбільш відповідальних і вартісних елементів основного електрообладнання сучасних електроенергетичних систем (ЕЕС) від надійності функціонування яких в значній мірі залежить надійність як систем електропостачання споживачів так і складної ЕЕС в цілому.

Збільшення частки СТ з терміном експлуатації, що перевищує 25-30 років загострює проблему забезпечення контролю і об'єктивної оцінки технічного стану (ТС) та визначення місця можливої відмови [39], прогнозування ресурсу працездатності СТ.

Система вимірювань СТ, що проводиться в плановому порядку по заданому план-графіку з періодичним уточненням дати аналізу для виявлення виду і характеру дефекту зазвичай включає [39, 42]: хроматографічний аналіз розчинених газів (ХАРГ); фізико-хімічний аналіз масла (ФХАМ); визначення діелектричних характеристик твердої ізоляції; визначення опору обмоток на постійному струмі, втрат неробочого ходу, опору короткого замикання; перевірку коефіцієнта трансформації; тепловізійний контроль; контроль часткових розрядів. При цьому також необхідно враховувати деякі оперативні дані, які можуть бути одержані з датчиків і контрольно-вимірювальних приладів (наприклад, сила струму, температура різних точок трансформатора, вологовміст в маслі, стан пристроїв РПН, введів, системи охолодження, газовміст в маслі). Значна частка дефектів в силових трансформаторах може бути ідентифікована за допомогою аналізу часткових розрядів.

Мета роботи. Оцінка технічного стану силового масляного трансформатора енергоблоку потужністю 250 МВт, вимірювання часткових розрядів.

Матеріали та результати досліджень. Оцінка технічного стану ізоляції маслонаповнених трансформаторів, за рівнем і розподілом часткових розрядів, є однією з найбільш складних технічних завдань для існуючих методів діагностики і це питання є дуже важливим для служби експлуатації високовольтного обладнання.

Основною проблемою, що виникає при проведенні вимірювань часткових розрядів в ізоляції високовольтних трансформаторів, є дуже складне відсторонення від завад. Основними причинами цього є такі.

По-перше, потужні силові трансформатори, за своїм призначенням, завжди є вузлами енергосистем, безпосередньо навколо яких встановлюється досить багато іншого, допоміжного та вимірювального високовольтного обладнання, в якому також можуть виникати часткові розряди. Всі ці високочастотні імпульси, в тій чи іншій мірі, по з'єднувальним лініях, або шляхом електромагнітного випромінювання, наводяться в контрольованому трансформаторі.

По-друге, практично до кожного трансформатора підключені одна або кілька повітряних ліній електропередачі, «збирають» з великою території грозові і інші високочастотні імпульси. Ці імпульси часто мають велику амплітуду, реєструються вимірювальними приладами, і істотно ускладнюють аналіз «внутрішніх» часткових розрядів, що виникають в ізоляції самого трансформатора.

По-третє, найчастіше, високовольтні трансформатори розташовуються на відкритих підстанціях, тому їх роботу завжди супроводжує велика кількість коронних розрядів, інтенсивність яких залежить від багатьох параметрів - температури і вологості повітря, стану поверхонь ізоляторів і т. Д. Чим вище робоча напруга трансформатора, тим більше проблем від коронних розрядів виникає при проведенні вимірювань.

По-четверте, робота трансформаторів часто супроводжується суттєвими змінами навантажувальних і теплових режимів. Крім того, в трансформаторах присутні пристрої, що змінюють їх параметри в процесі роботи, наприклад РПН. В результаті часткові розряди в ізоляції трансформаторів можуть мати нестационарний характер, збільшуватися і зменшуватися, і навіть з'являтися і зникати.

Тільки правильно зібрані вимірювальні схеми, що дозволяють, в максимальному ступені, відбудувати від перешкод, можуть бути рекомендовані для проведення вимірювань. Якщо в результаті вимірювань вдається зареєструвати часткові розряди, то в цьому випадку, бажано, провести додаткові виміри і дослідження, включаючи в аналіз технічний стан поруч розташованого високовольтного обладнання.

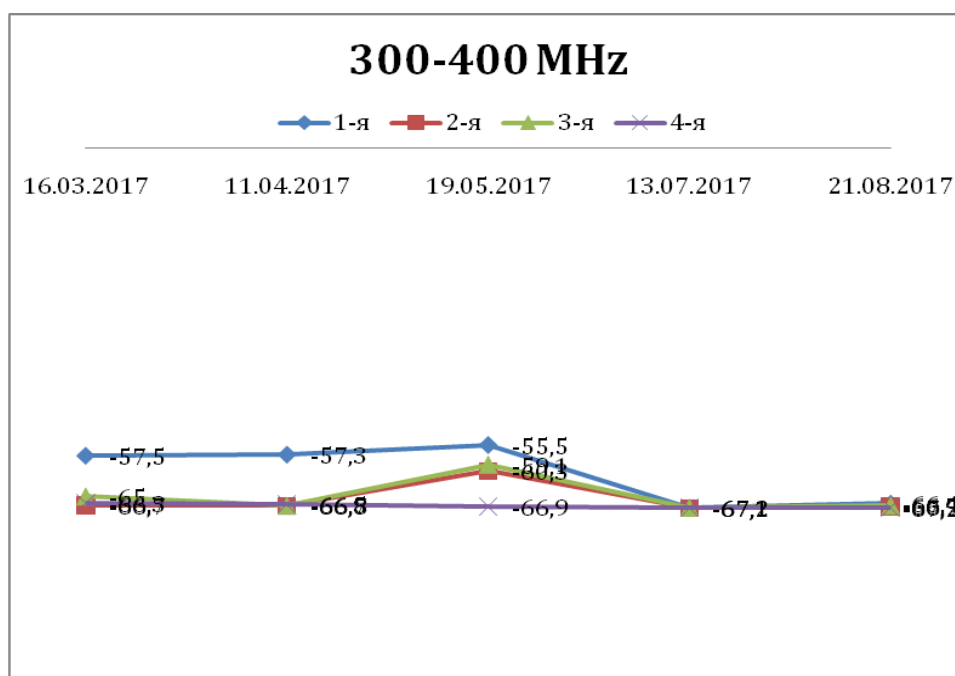
У трансформаторному обладнанні найбільш інформативним місцем для установки датчиків часткових розрядів є високовольтні вводи і бак. Це, практично єдині місця трансформатора, через яке можливе проведення реєстрації електромагнітної інформації про технічний стан внутрішньої ізоляції, і на якому можна стаціонарно, або тимчасово, змонтувати датчик часткових розрядів.

В період з 16.03.2017 по 21.08.2017 на трансформаторі енергоблоку потужністю 250 МВт було проведена серія вимірювання часткових розрядів на корпусі трансформатора. Максимальні значення інтенсивності ЧР в діапазонах від 200МГц до 1000МГц, отримані в результаті вимірювань наведені в таблиці 1.

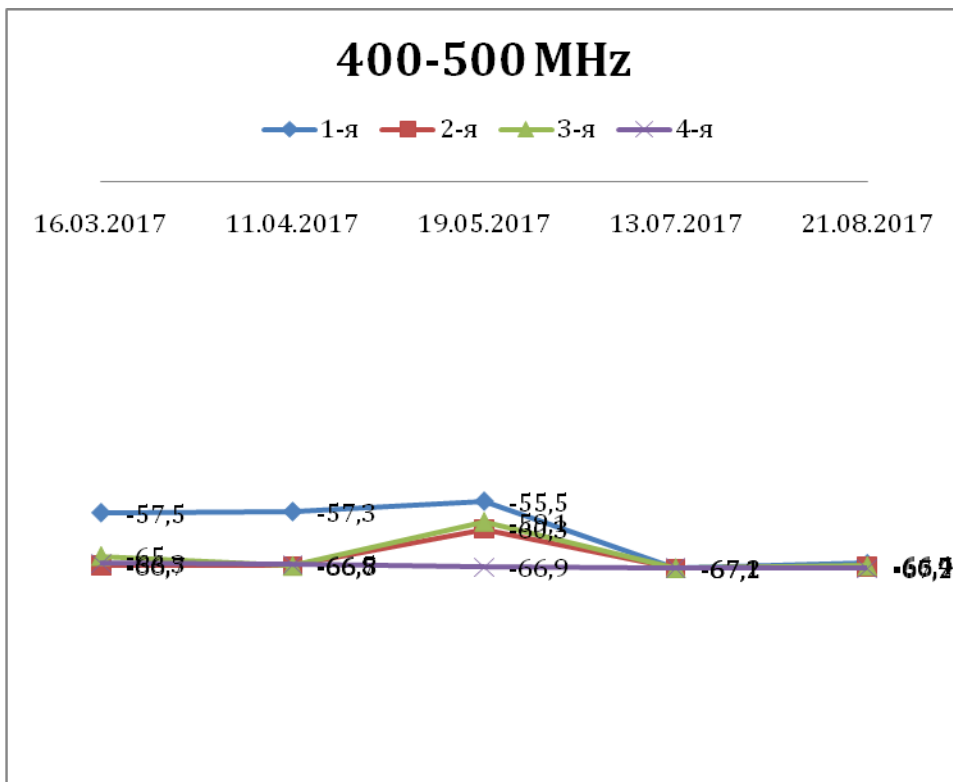
Таблиця 1 – Результати вимірювань ЧР

	16.03.2017	11.04.2017	19.05.2017	13.07.2017	21.08.2017
Давление	738	737	742	739	739
Влажность	25	34	20	32	43
Температура	5	12	15	18	21
200-300 MHz	-50,2	-46,6	-48,9	-56,3	-55,9
300-400 MHz	-58,5	-56,6	-58,9	-64,9	-52,3
400-500 MHz	-59,5	-62,4	-52,6	-65,9	-65,5
500-600 MHz	-65	-59,8	-57,5	-65,8	-67
600-700 MHz	-58,5	-62,1	-57,4	-66,9	-66,1
700-800 MHz	-61,9	-64,2	-56,8	-66,4	-65,3
800-900 MHz	-65,3	-62,9	-63,8	-68	-66,5
900-1000 MHz	-65	-66,7	-59,1	-67,1	-66,7

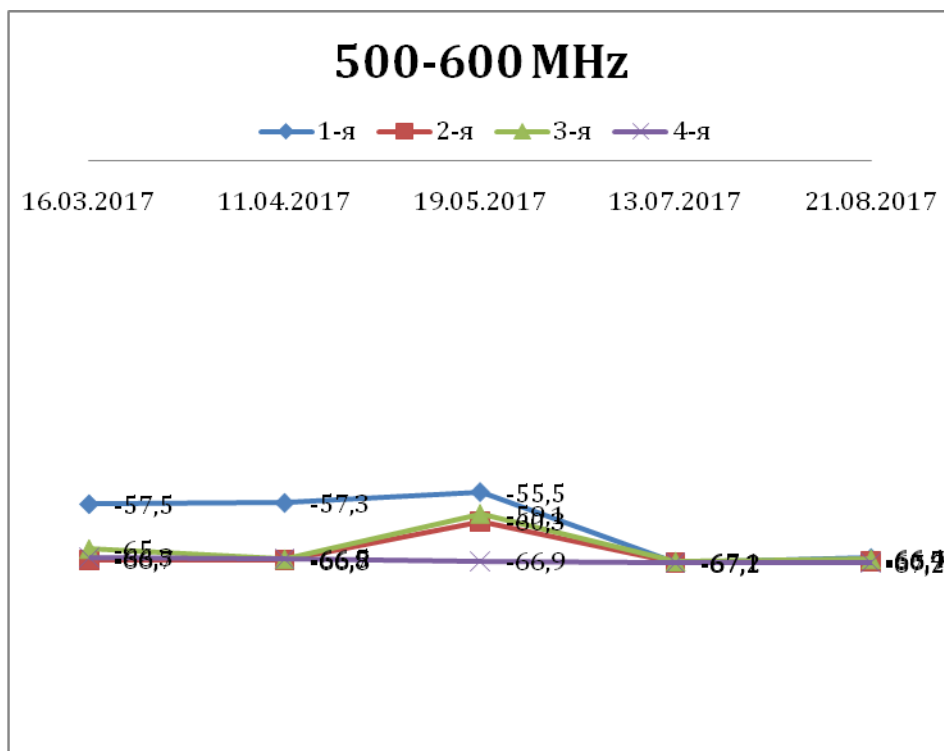
Графіки зміни максимальних значень інтенсивності часткових розрядів на діапазонах частот 300-400 МГц 400-500 МГц 500-600 МГц 600-700 МГц представленні на рис. 1 (а-г)

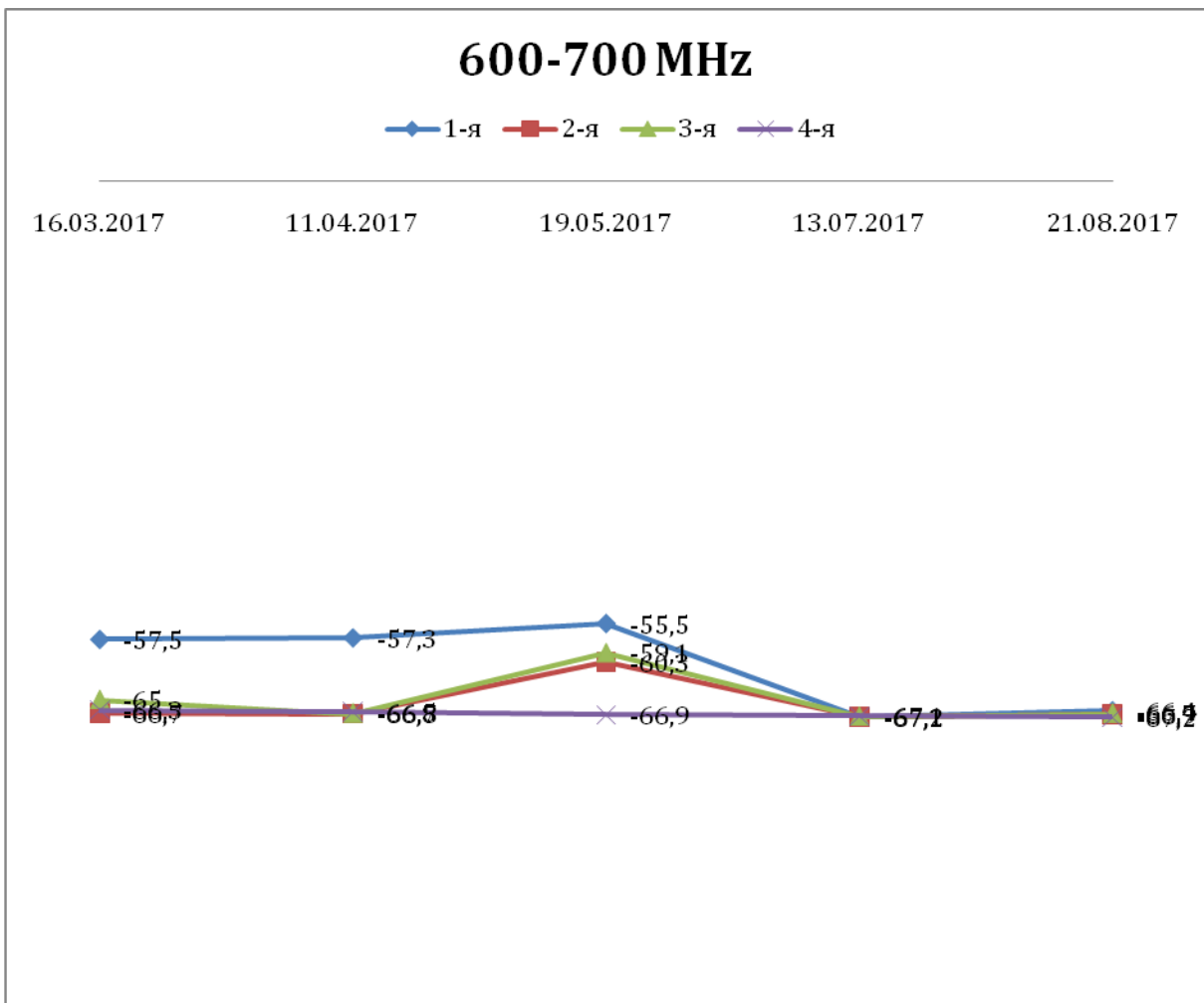
а)

б)

в)

г)

Рисунок 1 – Максимальні значення інтенсивності ЧР в діапазонах:
а) 300-400 МГц; б) 400-500 МГц; в) 500-600 МГц; г) 600-700 МГц.

Висновки. Аналіз отриманих результатів вимірювань показав наступне:

1. Більша частина рівнів часткових розрядів залишилась незмінною.
2. В діапазоні 300-400МГц першої точки виміру та 400-500 МГц другої точки вимірювань спостерігається незначне збільшення інтенсивності ЧР. В наслідок незначного збільшення рівнів ЧР пропонується зменшити частоту проведення вимірів з одного разу на місяць до одного разу на три місяці.

Перелік посилань

1. Алексеев Б. А. Контроль состояния (диагностика) крупных силовых трансформаторов. – М.: Изд-во НЦ ЭНАС, 2002. – 216с.
2. Бардик Е.И. Нечеткие алгоритмы оценки технического состояния и прогнозирования остаточного ресурса электрооборудования. // «Збірник наукових праць. Донецький національний технічний університет» Серія «Електротехніка і енергетика». Випуск 8(140). Донецьк – 2008.